

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 7. septembra 1870.

Gospodarske stvari.

Kranjskim gospodarjem na znanje.

Da se gospodarji na Kranjskem, ki čakajo na letošnjo delitev premij za kobile in žebce, vedó pripraviti na to, hitimo jim že danes na znanje dati, da delitev premij bode letos v Postojni 3. dan prihodnjega meseca oktobra. Tako je v seji 5. dan t. m. sklenila deželna komisija, ki ima zdaj to stvar v rokah. Kmalu pa pride razglas c. k. deželne vlade.

Pa tudi že danes jim moremo povedati, da po ukazu c. kr. ministerstva kmetijstva se letos žebcem ne bodo delile premije, in da tudi triletne žebice jih ne dobijo več tako, kakor prejšnja leta.

Letos se bode 6 premij dalo kobilam z žebetom, ki so 4 in pol leta ali pa več stare, — 6 premij pa žebicam 3 in pol leta ali polna 4 leta starim, o katerih gospodar skaže, da je bil že cesarsk ali drug domač žebec, kateri ima dovoljenje za spuščanje, na-njo spuščeni.

Vse na drobno bode povedal vladni razglas.

Sadna in zelenjavna razstava v Ljubljani.

Kranjsko društvo za vrtnarstvo napravi v povzdigo sadjereje in pridelovanja vrtnih zelenjav razstavo, h kateri vse, ki se s temi pridelki pečajo, za vdeležbo in podporo uljudno vabi. V ta namen se bodo od imenovanega društva in od prijateljev vrtnarstva delila darila v zlatu in v srebru za najboljše sadne in zelenjavne pridelke.

Kdor želi kako reč v razstavo poslati, naj se najdalje do 15. septembra pri vrtnarskem društvu v Ljubljani oglasi.

Vsakteremu sadju, ki se v razstavo pošlje, mora njegovo ime pridjano biti; plemena brez pridjanega imena se v razstavo ne jemljejo. Ravno to tudi od zelenjav velja.

Sadje popolnoma dozorelo naj se najmanj tri dni, in vrtno rastline v pripravnem razvitju k večem dva dni pred začetkom razstave v Ljubljani oddajo. Zelenjava vsacega plemena naj se najmanj v dveh strokih pošlje, eden s korenino, drugi kakor je za prodaj na trgu. Le sadje in zelenjava, katero je razstavljaivec sam pridelal, ima do kake premije pravico, in vsak razstavljaivec, ki eno izmed razpisanih daril zadobiti želi, naj že pri prvem naznanilu pové, za katero premijo se poteguje.

Darila se bodo prisodila po izvedenih, od vrtnarskega društva izvoljenih možéh, in sicer po večini njih glasov. Javna delitev daril se bo zadnji dan razstave godila. Razstavljavci, ki brez oglasbe za kakošno darilo kaj posebnega, hvalevrednega na ogled stavijo,

ali na podučen način k popolnomasti raznih zbirk pripomorejo, ali pri ozaljšbi poslopja za razstavo posebne zasluge imajo, ali take reči, ktere, akoravno za-nje nobeno darilo razpisano ni, po enoglasnem mnenji odbora za razstavo in prisodnih izvedencev so poslavljenja vredne, dobó od vrtnarskega društva pismeno pohvalo.

Razstavljenе reči se morajo k večemu tri dni po dokončani razstavi na stran spraviti, ako se to od razstavljavca ne zgodi, bo društveni odbor s takimi rečmi tako ravnal, kakor če bi bile njemu v lastnino prepuščene.

Vsi dopisi in vse odprave v zadevah te razstave se morajo brezplačno (frankirano) vrtnarskemu društvu v Ljubljano poslati.

Razstava bode na strelišču, se začne 1. dan prihodnjega meseca oktobra in traja do 6. oktobra.

Darila bodo cekini in tolarji, c. kr. ministerstvo kmetijstva je dodalo 5 srebernih državnih svetinj. Razglasa vrtnarskega društva od 16. maja in 1. avgusta darila na drobno popisujeta in naznanjata, za kakošno sadje ali zelenjavo se bodo delila.

Ker je treba, da vsak razstavljaivec pové, za katero darilo se poteguje, zato naj se do društva obrne, da mu dá tak razglas.

Podružnice družbe kmetijske se vabijo, naj pripomorejo, da se iz dežele pošlje sadja in zelenjave.

Gospodarji na Kranjskem,

ki so letos bike za pleme prejeli iz državne podpore.

Posestniki, kateri so letos iz državne podpore plemenske bike miricodolskega rodú prejeli, so bili sledeči:

na Gorenškem:

Bergant Jakob v Stari Loki,
Šlibar Janez iz Podbrezja nad Kranjem,
Marquis Gozzani Ferdinand v Volčjem Potoku,
Konšek Gregor v Trojanah.
Avbelj Anton v Križatih,
Šuštar Tomaž v Vinih,
Pengov Anton v Pšati,
Črne Andrej v Kozarjih;

na Dolenskem:

Mustar Janez v Rudniku,
Jaklič Anton v Kriški vasi poleg Višnje gore,
Kramar Martin iz Studenca,
Novak Matevž v Lazih pri Ribnici,
Lavrič Jožef v Ložkem Potoku,
Skender Jurij v Petrinjah,
Vrtin Matija iz Doblča;

na Notranjskem:

Hladnik Primaž iz Blatne Brezovice,
Brus Jožef v Spodnjem Logacu,
Petkovšek Janez iz Rovt,
Dekleva Lavoslav v Košani.

Gospodarji, kateri dobijo bika belanskega rodú (Möllthaler), jih dobijo brž, ko bodo kupljeni, in tudi njihova imena se bodo potem razglasila, da kmetje po vsi deželi izvedó, kam morejo svoje krave peljati, kedar se pojajo. Pri tej priliki pa tudi povemo, da so nekateri biki, letos kupljeni in na deželo dani, še premladi, da bi bili že zdajci za pleme; gospodar, ki je tacega še mladega junca dobil, ga tedaj ene mesece še ne sme spuščati, sicer se pokazi dober namen, ki ga družba kmetijska hoče s plemenskimi biki doseči.

Še nekaj pa ima odbor povedati gospodarjem, ki so za bika prosili, in sicer to, da 80 gospodarjev je želelo bika dobiti, al denarja smo imeli le za 21 bikov — po takem se letos nikakor ni mógla prošnja vseh vslišati; al kar letos ni bilo mogoče, bode vprihodnje, ker se je nadjati, da sl. ministerstvo kmetijstva bode živinoreji dobilo podpore tudi v prihodnjih letih.

Odbor družbe kmetijske kranjske.

Šolske stvari.

Niža gimnazija v Kranji.

Njenemu programu na čelu stoji sestavek v slovenskem jeziku pod naslovom: „O domači odgoji in njenem uplivu na vspeh šolske mladine“, v katerem pisatelj gosp. Žolgar starišem, učiteljem in učencem govori o dolžnostih, katere naj spolnujejo, da naša šola dobro odgoji mladino. — Šolsko sporočilo kaže 6 profesorjev, 80 učencev, izmed katerih je 9 stipendistov s 665 gold. 20 kr. podpore. To smo radostno brali, ker spričuje, da tudi na kranjski gimnaziji, kateri bi bilo čedalje več učencev želeti, dobivajo se štipendije. Po narodnosti je naštetih 62 Slovencev, 7 Nemcev (ali „Reinblut“ ali „Kreuzung“ iz slovenske in nemške krvi, to ni povedano) in 1 Lah. Razvrščeni so v abecednem redu, tako da bralec celó nič ne izvé, kateri so se učili bolje, kateri slabeje. Čemu je to dobro, ne vemo, — vodja nam pa tudi ni povedal.

Viša gimnazija v Mariboru.

Njen program priobčuje dva sestavka; nemški je pod naslovom „Marburger Namenbüchlein“, s katerim pisatelj Rudolf Reichel objavlja vse priimke, ki se do 1600. l. nahajajo v mariborskih listinah. Ž njim menda hoče dokazati, da je Maribor nekdanj bil nemško mesto; ker pa opomni, da se je ta imenik od tistih dob do danes bistveno spremenil, in to s tem, da so se ondi naselili Slovenci, zato odtod izhaja, da je Maribor sedaj slovensko mesto. Zakaj se vendar tudi ne véde slovenski? — Slovenski sestavek prof. Jan. Pajka priobčuje stari rokopis Kranjskega mesta, o katerem Valvasor piše, da ga kranjski meščani zarad tega tako zelo skrivajo, ker ga — nimajo. Ta zanimivi rokopis, kateri po Trstenjakovem mnenju je bil pisan med letom 1486. in 1493., je kos starega pisma slovenski — toda z nemškimi črkami — napisane prisege župana, svétnika in porotnikov Kranjskega mesta. Prof. Janko Pajek, kteremu smo hvaležni, da je to starino iz prahú arhivnega pritiral na beli dan, v tem sestavku dalje govori in sicer o pravopisu tega spomenika, o zvukovnih zamembah v njem, o gramatiških obrazih premembnih besed, o njegovi sintaksi; dalje razlaga nekatere njegove besede ter navaja nekatere tuje in po tujem jeziku posnete besede in izraze; o posebnosti 4. nemškega dela in

nemških nadpisov, o sestavi govora v tem rokopisu; v katerem slovenskem narečju je pisan in v katerem času je pisan ta rokopis in o važnosti njegovem. — Šolske vesti kažejo 11 profesorjev, 4 suplente in 3 postranske učitelje, dalje učence v abecednem redu, katerih je bilo konec leta 276, in to: 101 Nemec, 172 Slovencev, 1 Lah, 1 Magjar in 1 Hrvat; po veri so zunaj enega vsi katoličani. — Nemcev se je slovenščine učilo 76, toraj samo 25 ne. V ljubljanskih srednjih šolah je v tem obziru veliko slabejše. Odkod neki to, da se ljubljanski Nemci tako bojé slovenščine, ker vendar brž po dovršenih šolah beračijo uradniškega kruha med nami? Če hočete, vam povemo taka imena.

Vélika gimnazija v Oseku.

Izvestje te gimnazije priobčuje v vvodnem članku „meteorologičke pažnje od 1866. do 1868. l.“ profesorja Jurija Penza. Profesorjev je štela ta gimnazija 14, med katerimi so trije Slovenci, katere so po imenu povedale poslednje „Novice“; tudi naš vrli gosp. Josip Starè je med njimi, učeč zemljepis in povestnico, in vrh tega tudi sodelavec pri meteorologičnih pažnjah. — Učencev je bilo koncem leta 275, in sicer 207 rimokatoličanov, 41 gréko-iztočnih in 27 izraelitov. — Izmed štipendij te učilnice omenjamo podporo, ki so jo dobivali učenci iz zaklada prevzvišenega biskupa gosp. dr. Josipa Jurija Strossmajerja; uživalo je to njegovo podporo 9 učencev, ali po 20, 30, 40 ali celó po 100 gold. Povsod tedaj častni spominek preblagega jugoslovanskega mecena. Slava mu!

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XVII. odboru skupščini Matice slovenske.

v Ljubljani 1. avgusta 1870. l.

(Konec.)

4. Račun o gospodarstvu z Matičino hišo je v odsekovem imenu dal gosp. Sovan ter blagajniku izročil čisti njen dohodek, ki znaša 377 gold. 90½ kr.

5. Namesti blagajnika prebere g. tajnik račun za preteklo društveno leto od 1. julija 1869. do 1. julija 1870. l., ki ga odbor predloži VI. občnemu zboru.

6. Zgodovina o „Vodnikovem rokopisu“ je bila vpletana v tajnikovo sporočilo.

7. Prošnja g. prof. Pajka se je rešila tako, da se razun zemljovidov, katerih zdaj Matica še ne more lahko darovati, podeli mariborskim dijakom doslé na svitlo danih Matičinih knjig po 10 iztiskov, ki naj jih gosp. profesor o ugodni priliki po svoji previdnosti razdeli marljivim gimnazijskim učencem. Na prošnjo za zemljovide se ozir vzame pri 2. natisu.

8. Kteri dan bodi VI. občni zbor, o tem se izreče želja, da v 2. polovici meseca septembra, pravica dan določiti, gré predsedništvu.

8. Tajnik naznani, kateri odborniki po pravilih odstopijo konec društvenega leta, in ti so 1866. leta izvoljeni, namreč: gg. dr. Jan. Bleiweis, Anton baron Cojs, Luka Svetec, Iv. Vavrù, Jož. grof Barbo, Jož. Gorup, † Ant. Janežič, dr. Jož. Ulaga, Andr. Winkler in g. Mat. Majar (izvoljen 1868. l.), ki je odstopil iz Matice (in pa gosp. dr. Lovro Toman — 1869. l. izvoljen — ki je umrl 15. avgusta t. l.).

Prof. Marn odboru naznani, da hrvaško-srbske slovnice prof. S. Žepić pošlje v dveh mesecih I. del do skladnje ter poprosi, naj se posebno z ozirom na slovenske učence sprejame ta knjiga za prihodnje leto.

Gosp. dr. Krek javi, da mitologija, ki jo spisuje za Matičin letopis, utegne obsegati kacih 12 pól in da